

תיקו

משה שווערד

1. חידושי הריטב"א מסכת עירובין דף צ עמוד א

וא"ת ואמאי לא פשטיה בעייה מהא דתניא לקמן גג וחצר אכסדרה ומרפסת רשות אחת הם ואוקימנא לרבנן, ואפילו תימא דרמי בר חמא לא שמיעא ליה האיך אפשר דלא שמיעא להו לבעלי הגמ' וסלקא בתיקו, וי"ל דלעולם לא שמיע להו כדאבעיא ליה לרמי בר חמא וטובא איכא בתלמודא דסלקא בתיקו בחד דוכתא ומפשטי בדוכתא אחרינא וכדכתיבנא בכמה דוכתי בס"ד

2. תוספות עבודה זרה דף סח/א

תיקו - ואע"ג דלקמן פשטינן לה מברייתא דבפגם מעיקרא פליגי השביח ולבסוף פגם דברי הכל אסור מ"מ עלתה להם בבית המדרש בתיקו ושוב פשטוה וכי האי גוונא אשכחנא בנדה בפרק המפלת (דף כה). גבי מחלוקת בעכור אבל בצלול כו': (וע"ע תוס' וע"ע תוס' לעיל נג. סוף ד"ה או דלמא):

3. ריטב"א על קידושין דף כג/ב

אלא הא דאמר רב הונא בריה דרב יהושע הני כהני שלוחי דרחמנא נינהו. פי' ונפקא מינה למודר הנאה מכהן שמותר להקריב לו קרבנותיו כיון דלאו שלוחי דידן נינהו, דאי סלקא דעתך שלוחי דידן נינהו כו'. ואיכא למידק דהא במסכת נדרים פרק אין בין המודר (ל"ה ב') איבעיא לן הני כהני שלוחי דרחמנא נינהו או שלוחי דידן נינהו ולא איפשטא ואמאי לא פשטינן לה מהא דרב הונא בריה דרב יהושע, ומסתברא דלאו קושיא היא דטובא איכא בתלמודא דכוותה דסלקי בתיקו בחדא מסכתא ומיפשטי

במסכתא אחריתי, וחדא מינייהו מנודה בנעילת הסנדל דאיבעיא לן ולא מיפשטא במסכת משקין (ט"ו ב'), ומיפשטא במסכת תענית (י"ג א') דאסור בנעילת הסנדל כדכתיבנא בבבא מציעא (נ"ט ב'), וכן במעוכב גט שחרור אם הוא אוכל בתרומה לא איפשיט במסכת גיטין (מ"ב ב') ומיפשיט בכריתות (כ"ד ב'), והא נמי דכוותה, ולא עוד אלא דהא כיון דלא מצי למפשטה ממתניתין או מתניתא לא בעו למיפשטה ממימרא דאמורא, ודכוותה אשכחן בההוא פירקא (נדרים ל"ו א') דאיבעיא לן התורם משלו על של חבירו צריך דעת או אין צריך דעת זכות הוא לו זכין לאדם שלא בפניו ואין צריך דעת או דילמא ניחא ליה לאיניש למעבד מצוה בממוניה ולא איפשיטא התם, ומצינו כיוצא בה דפשיטא ליה לרב הונא דאמר רב הונא (בכורות י"א א') הפודה פטר חמור של חבירו פדיונו פדוי ולא פשטוה מינה משום דמימרא היא, ובתוספות תירצו דהא דפשיטא ליה לרב הונא הכא דשלוחי רחמנא נינהו היינו בקרבנות ישראל דליתנהו בתורת קרבנות כלל, אבל התם איבעיא לן לקרבנות כהן מי אמרינן דשליח כהן הוא דהא איהו מצי עביד ולפום הכי מצי משוי שליח או דילמא לא שנא שלא חלקה תורה, והא דאתינן התם למפשט בעיין מדתנן מקריב לו קיני זבים, בדין הוא דמצי למדחי דההיא בקרבן ישראל אלא משום דסתמא קתני ומשמע אפילו בכהן לא דחי ליה הכי ודחי ליה באנפא אחרינא דעדיף מינה, ונכון הוא:

4. ספרים של שלמה - ביצה פרק א אות מג

ומסיק, בעי רב אשי, תלתא מיני בג' גברי מאי, תיק"ו. וכתב הרמב"ם (שם) והסמ"ג (שם) אחריו דמותר. מאחר דלא נפשטה, ובספיקא דרבנן [אזלינן] לקולא וכן, תפס הטור (סימן תקט"ז) דבריו. אבל הר"ן כתב ז"ל, אבל בה"ג פסק לחומרא, וכ"נ דעת הרי"ף, שהשמיטה, וצ"ע למה. ואני אומר, אי לא הוה נפשטה אזלינן לקולא, אבל מאחר שרב אשי ודורו שחתמו התלמוד, וכתבו עליו תיק"ו, אלמא שהניחו בספק איסור עד שיבא אליהו:

5. ספר יד מלאכי - כללי התיו - אות תרלה

תיקו היכא דקאמר בגמרא הכי על בעיא אין לפשטה ממקום אחר וכשלא נאמר בה תיקו אפילו היה חכם אחד אפילו בזמנינו והיה מביא ראיה לפשטה הרשות

בידו ואזלינן בתריה, כ"כ מהרש"ל ביש"ש על קמא פ"ב סי' ה' ולשיטתיה אזיל דבפ"ק דביצה סוף סי' מ"ג כתב ז"ל ואני אומר אי לא הוה נפשטה אזלינן לקולא אבל מאחר שרב אשי ודורו שחתמו התלמוד וכתבו עליו תיקו אלמא שהניחו בספק איסור עד שיבא אליהו ע"כ ואני המך בעניותי אומר אם קבלה נקבל ואם לדין יש תשובה שהרי כתבו התוס' בפ"ה דע"ז [דף] ס"ח א' ד"ה תיקו ז"ל ואף ע"ג דלקמן פשטה ליה מבריינתא דבפגם מעיקרא פליגי השביחו ולבסוף פגם דברי הכל אסור מ"מ עלתה להם בבית המדרש בתיקו ושוב פשטה וכי האי גוונא אשכחנא בנדה בפרק המפלת גבי מחלוקת בעכור אבל בצלול וכו' ע"כ וכ"כ הריטב"א שנדפסו חידושי לע"ז בספר אוריין תליתאי דכי אבעיא

בי מדרשא לא שמיעא להו הא מתניתא ובתר הכי שמיע להו ומפשטא ממילא ודכוותה בתלמודא ע"כ הא קמן מבואר דבין לדעת התוספות ובין לדעת הריטב"א מצינו דמפשט בעיא אחר שנסתם בגמרא בתיקו וכן מצאתי להריטב"א גופיה בפרק כל גגות [דף] צ' א' על בעיא

רב בבי בר אביי שתי אמות בגג וכו' שכתב ז"ל וא"ת אמאי לא פשטי בעיא מהא דתניא לקמן גג וחצר אכסדרה ומרפסת רשות אחת הן ואוקימנא לרבנן ואפילו תימא דרמי בר חמא לא שמיע להו היאך אפשר דלא שמיעא להו לבעלי הש"ס וסלקא בתיקו ויש לומר דלעולם לא שמיע להו כדאבעיא ליה לרמי בר חמא וטובא איכא בתלמודא דסלקא בתיקו בחד דוכתא ומפשטי בדוכתא אחרינא וכדכתיבנא בכמה דוכתי בס"ד ע"כ וכן כתב עוד בחידושי על קידושי דף ל"ז א' גבי הני כהני שלוחי דרחמנא נינהו וכו' ובמ"ק דף כ"א סע"ג יע"ש. וכן ראיתי להרמב"ן במלחמותיו פרק מי שמתו שכתב ז"ל ואל תתמה שיש כיוצא בזה בתלמוד בעיות שלא נפשטו במקומם ובמקום אחר מתברר עיקרן שתיים מהם בפרק השולח וכו' עד ובגמרא עצמה בפ"ק דערכין דמי ראשי לגבי מזבח מהו נדון בכבודו תיקו והתם איתמר בשמעתא דלעיל והא מבעויי מבעיא לן כי אבעיא ליה מקמי דשמעתא להא מתניתא השתא דשמעתא להא מתניתא לא אבעיא ליה וכיוצא באלו סתומות ומפורשות רבות במקומות אחרים כ"ש בכאן שאין פשטא של בעיא זו אלא מסוגיות השמועות

ודברי תורה עניים במקומם ועשירים במקום אחר ע"כ וחזר ושנאו בפרק האשה שלום דף ע' ב' יע"ש הא למדת שגם הרמב"ן ז"ל ס"ל דאף במילתא דחתמו בה בעלי הגמרא בתיקו מפשטא מדוכתא אחרינא כדעת התוס' והריטב"א. וכ"כ הרשב"א עוד בפרק השולח ז"ל איכא בגמרא דקאי הכא בתיקו ומפשטא בדוכתא אחרינא וכו' ע"ש ותו דמרגלא בפומייהו דרבנן למימר דכל תיקו דאורייתא לחומרא ודרבנן לקולא כדברירנא בכללין דלעיל ואם כדבריו שאחר שנסתם התלמוד בתיקו דעתם לספקה עד שיבא אליהו בכולהו מילי דרבנן שנשאר בתיקו הוה לן למיזל בהו לחומרא אלא וודאי דאם איתא להך מילתא לא הוו שתקו קמאי מינה ותו לא מידי: